

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1939-40

DRAMA

17

FR. BEVK:

PARTIJA ŠAHA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1939/40 DRAMA Štev. 17

FR. BEVK:

PARTIJA ŠAHA

PREMIERA 9. APRILA 1940

Franceta Bevka, ki živi in snuje tam pod visoko Sveto goro, tam v prelepi sončni Gorici, prav dobro poznamo po njegovih neštetih povestih in romanih, pesmih in črticah. Lahko se reče, da je Bevk danes najplodovitejši slovenski pisatelj. Mnogo njegovih del je že prevedenih na tuje jezike, zlasti v italijanščino. Ta naš prvi psihološki realist, kakor ga imenuje literarna zgodovina, je doslej napisal dvoje odrskih del: dramo »Kajn« in komedijo »Partija šaha«. »Kajn« je bil uprizorjen leta 1924. v mariborskem Narodnem gledališču, od tam je šel triumfalno po vseh slov. odrih in ga še danes uprizarjajo z velikim uspehom. Po petnajstih letih je na istem odru zagledalo luč sveta Bevkovo drugo odrsko delo, njegova komedija v treh dejanjih »Partija šaha«. Dosegla je istotako velik uspeh in jo sedaj uprizarjajo po deželi v Bratinovi režiji ljubljanski, oziroma mariborski igralci. Na zunaj je ta komedija ljubezenski trikot, vendar s tehtnejšo idejno vsebino ali globino, kakor jo navadno nahajamo v večini te vrste odrske literature. Zajeta je iz neposredne moderne sodobnosti, v njej nastopajo: mož, žena, ljubimec, služkinja in otrok. Tehnično je efektno grajena, prizorišče je v vseh treh dejanjih isto in tudi čas dogajanja je določen na popoldan, večer in noč. Ljubezenski trikot izvira po zapletu še izpred komedije same, ko je

modernej pustolovec rešil življenje vestnemu, skrbnemu in resnemu tovarnarju, ki ga je zato uvedel v svojo družbo in po poroki tudi v svojo družino, dočim je ta zlorabil njegovo prijateljstvo in zaupanje z ljubezenskimi nameni, s katerimi se je skušal približati ženi in ogrožal s tem ne samo zakonsko harmonijo, ampak tudi obstoj same prijateljeve družine.

Zanimivo je, da obravnava avtor ta že tolikanj uporabljen in zlorabljen motiv na čisto originalen, domač način in ne brez marsikaterih fines. Težišče francoske zakonolomske komedije je v ločljivosti **započetega** in **dovršenega** zakonoloma, pri čemer je rodbinski rogonosec brez izjeme smešna oseba. Poudarek je torej v »obleganju« zakonske žene, ki se po navadi niti prehudo ne brani; kar na to sledi, Francoza ne zanima. Smiselno za našo malomeščansko družbo je Bevk ta motiv v toliko spremenil, da je poudarek njegovega zapleta prav v tej končni igri, v onih prizorih, in v tem je originalnost Bevkovega zasnutka, da se pričakovani zakonolom dejansko sploh ni izvršil. Mož, ki mu »hišni prijatelj« namerava nasaditi rogove, hoče **pustolovca kaznovati** že samo za njegov poskus. Premišljeno uprizori »krvavo rodbinsko tragedijo«, privija brezvestnega vetrenjaka po vseh predpisih duševne torture ter ga navsezadnje ukročenega in osramočenega spodi iz hiše.« (—o. »Slovenec«.) In ko izigrani ljubimec ogorčeno zabrusi svojemu prijatelju v obraz, da se je ž njim satansko pošalil, mu mož odgovori: *»Kaj je bolj satansko, kot varati svojega prijatelja? Ako te vara lastni prijatelj, komu naj še veruješ na svetu? Tu se vse neha! Tu je konec! Prepad!«*

Gre za čistost v družini, za čistost prijateljstva. Borba se vrši torej za velike moralne vrednote. V tem je pa tudi notranja, vsebinska vrednost komedije. To in pa resnost, s katero je avtor zagrabil snov, dviga delo nad navadne komedije, ki služijo zgolj zabavi. V tem tiči tudi upravičenost. (Iz »Radio - Ljubljana«)

Iz gledališkega arhiva

V dramskem arhivu je shranjen za tisk namenjeni rokopis Malavašičevega prevoda »Stiska« po Kotzebue-ju, ki ga je leta 1840. hotel izdati Smole hkratu s svojima dvema prevodoma. Ohranjeni Malavašičev rokopis ima tudi prevajalčev predgovor, ki ga tu ponatiskujemo — točno po sto letih:

Predgovor

Izobraženje vsaciga človeka se začne s spoznanjem samiga sebe in le takrat bo človek pot boljega življenja nastopil, kadar bode zvedel, kakšne darove in moči je od stvarnika in od narave (nature) k svojimu pridu prejel. On ve, da ima darove v svoji vlasti in obrača jih, kakor mu um in pamet pravita in vest ga podbada, jih tako obračati, de je sebi in bližniju koristen. — Kar je človek v malim, to je narod (Nation) v velikim. Kakor je človek sam od stvarnika mnoge darove prejel, tako jih je celi narod in veči dolžnosti nima ne človek ne narod, kakor prejete darove po volji stvarnika obračati in to je — se obtesovati, izobrazovati. Pa kako bi bilo to narodu mogoče, ko bi sam sebe in moči, kterih je vsak obilno deležen, ne poznal. Začetek izobrazovanja narodniga je tedaj, kakor človeka, spoznanje samiga sebe in prizadevanje, si vse mogoče sredstva (Mittel) izobraženja vpoznati in pridobiti. Gotovo pa večiga in bolj važniga sredstva narodniga izobraženja ni, kakor izlikanje narodniga jezika, in narod, ki svoj jezik zgubi ali zataji, neha narod biti, zgubi in zataji svojo narodnost (Nationalität). V narodnosti svoji ima vsak narod svojo čast in slavo, svojo moč in prostost.

To so že od nekdej mnogi učeni Slovenci čutili in spoznali in prizadevali so si, slovenski jezik izlikati in obogatiti. Pa, ali je bilo njih življenje prekratko, de bi svoje vednosti po slovensko v pismo postavili bili, ali jih je pa tek življenja, za kteriga se mora vunder vsak človek najpervo potruditi, od obdelovanja domačiga jezika odverniti, in le redko se je še kdo v domačim jeziku med ljudstvom oglasil, ki bi bil tako pisal, de bi bil tudi take, kterim je slovenski jezik zopern, za-nj podžgati mogel. Do leta 1780 se ni nič taciga v

naši narodni slovesnosti (Literatur) zgodilo. V tem letu je Pater Marko Pohlin knjižico ali bukvice, imenovane »Pisanice od lepih umetnost« in drugo 1781 na svetlo dal. »Pisanice« za leta 1782 in 1783 so nenatisnene ostale. Zatem je naš historiograf Anton Linhart 1780 dve komedije v slovenski jezik prevel: »Veseli dan, ali Matiček se ženi« iz francoskiga, in »Županovo Micko« iz nemškiga. Obe ste bili 1790 z velikim ploskanjem v Ljubljanskem kazališu (Theater) igrane in razun igre »Tinček Petelinček« iz nemškiga »Der Hahenschlag von Kotzebue«, ki je bila 1803 igrana, se ni nič taciga več natisnilo in bralo. In vunder bi po naši pameti take poskušnje nar bolj pripravne bile, ljubezen do domačiga jezika tudi v tistih zbuditi, ki zdaj slovenskiga jezika ne brati ne slišati nečejo.

Taka misel je tudi mene spodbodla, pričujočo igro iz nemške »Die Brandschatzung von Kotzebue« v slovenski jezik prevesti. Poskušnja le je in več tacih poskušenj bi gotovo veliko teknilo ter marsikterega sinu domačije, ki je brez svoje krivice naročje svoje matere Slave zapustil, veseli materi nazaj pripeljati vtegnilo.

Marsikdo bo pa že pri zagledu te knjižice vprašati vtegnil: Čimu pa že zopet v novim pravopisu (Orthografie) natiskavajo? Prav lahko bi mu bilo odgovoriti: Čehi, Poljci, Serblji, Dalmatini, Horvatje, Slavonci i. t. d. so ravno tistiga rodu, kakor mi Slovenci t. j. Kranjci, Štajerci in Korošci. Ena dušna vez nas veže: enaki rod in jezik, — en občinski škit (gemeinschaftliches Schild) nas varje: milost eniga presvitliga cesarja. Le to nas Slovence od Čehov, Poljakov i. t. d. loči, de drugače pišemo, kakor oni. Zakaj bi tadaj še v ti reči k njim ne pristopili? Mi bodemo njih knige (bukve) ložej brali in umevali, oni pa naše. Tako se bodemo uzajemno (gegenseitig) podučevali, darove svoje narodnosti in uzajemne ljubezni na en občinski altar — v naročje matere Slave pokladali.

Prostoslav Milko

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Zupančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LEKARNA
Mr. A. USTAR
LJUBLJANA
nasproti glavne pošte

Oddajajo se zdravila na recepte vseh bolnišnih b'ogajm. — Priporoča malinovec
pristen, naraven v vseh množinah. — Orig. norveško ribje olje, sveže, naj-
finelše vedno v zalogi. — Naročila točno po povzetju!

Klavirje, gosli, čela, saksofone, trompete, klarinete
Hohner harmonike in vse glasbilne potrebščine od
šolskih do prvovrstnih izdelkov kupite najceneje pri

WARBINEK
MIKLOŠIČEVA

Garantirano mojstrsko popravilo in
izboljšanje glasu pri vseh glasbilih

A. JANEŽIČ

Galanterijske in modne potrebščine

*Šolske, pisarniške in knjigoveške potreb-
ščine na debelo in na drobno*

LJUBLJANA
FLORJANSKA ULICA 12 - 14

*Knjigoveznica, industrija šolskih zvezkov
in poslovnih knjig*

Partija šaha

KOMEDIJA V TREH DEJANJH. SPISAL FRANCE BEVK.

REŽIJA IN INSCENACIJA: VALO BRATINA

Peter Dren	Valo Bratina
Erna, njegova žena	Mira Danilova
Edo Gale	Lujo Drenovec
Marta, služkinja	Maša Slavčeva

Toaleta gospe Mire Danilove: modni salon »Vera«, Nebotičnik 6. — Blago: Ivan Avšič, Prešernova ulica 3. — Klobuki: Možina, Igriška 3.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec po 22.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 25.—
„ II.-III. vrste	„ 24.—
„ IV.-VI. „	„ 22.—
„ VII.-IX. „	„ 20.—
„ X.-XI. „	„ 18.—
„ XII.-XIII. „	„ 16.—

Lože v parterju (4 osebe)	Din 90.—
„ v (4 osebe)	„ 90.—
„ balkonske (4 osebe)	„ 60.—
Dodatni ložni sedenja: v parterju	„ 2.—
„ v I. redu	„ 20.—
„ balkonski	„ 15.—

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 18.—
„ II. „	„ 14.—
Galerija: Sedeži I. vrste	„ 12.—
„ II. „	„ 10.—
„ III. „	„ 8.—
Galerijsko stojišče	„ 2.—
Dijaško „	„ 4.—

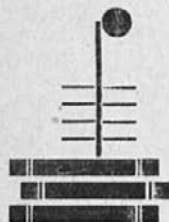
VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Predpisana taksa za penzijski fond je vračunana v cenah.

OB
LEPI
GLASBI,
SLADKE
BON-
BONE!

Bon-Bon

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CEST. 30

Izbira keskov, bonbonov, čokolade, desertov in likerjev.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 16

ŠUMI

ČOKOLADA, BONBONI, FINO PECIVO,
BONBONIERE, LIKERJI, I. T. D. I. T. D.
VEDNO SVEŽE BLAGO - TOVARNIŠKA ZALOGA

GRADIŠČE ŠTEV. 7 - 9
POLEG DRAME